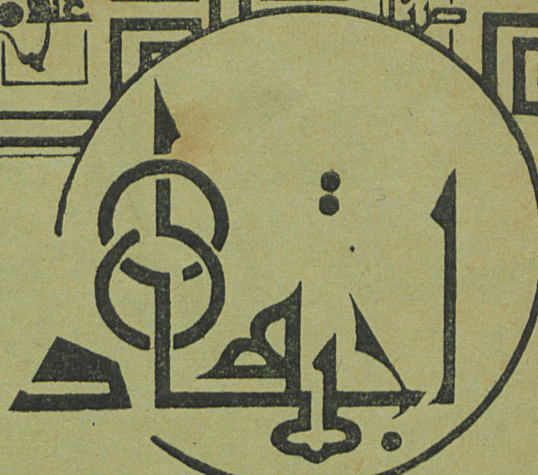

علمی ، ادبی ، اجتماعی مجموعه نیم ماهه در .

مندرجات :

عبدالحق حامد
توفیق فکرت
احمد آغايف
عبدالله حودت
ع . ج .
اسعد کمال
لوردبايرون

شعر
حقیقہ تک پیلدیزی
تربیہ ملیہ
پور آر تور فاتحی
سلطان سنوسی
محکمہ انام
قیامت

ایستانبول

۱۹۱۱

حق بالله دیکک بر یوله یالکز کیده جکسک!

حیاتی دیو حقیقتله چارپیشان قازانیر ؛

اوکنده زلزله لر ، آرقه سنده زلزله لر !

وارسین بولونماسین بیهجک نام و شانکی .

بکله رم بر ظفر اساساً بن

قیلیجیکدن زیاده قلیکدن .

ایچیمه کندی کندیکه ایچلنمه ای قادین
ملعون ایدن ده بز سنی تلعین ایدن ده بز !

هر یلدریمده برکیجه ، بر کولکه دوریلیر ،

طورمق زمانی کچدی ، چالیشمق زمانیدر .

- قیزلری اوقوتما یازمات اوغلاری معنوی اوکسزلیکه
محکوم ایتمش دیمکدر ؛ خسرانه آغلا سین -

تربیه ملیه

تربیه ملیه هر ملتک کافل وضامن سعادت در ؛ تربیه
ملیه مالک اولمایان بیر قوم نه مسعود اولور نه یاشار . بویه
بیر قوم صحرای بی بایانده صحرا ده یولنی غائب ایتمش بیر سیاحه
بکزرکه هر کوردیکی سرایه طوغرو قوشار . بالاخره
کندیسی ایچون بیر راه خلاص بولمیارق محو و نابود اولور ؛
«تربیه کله سنده تعلیم کله سی اله افاده ایتدکبری معنالی

هر کسک کیتدیکی یولدن صاپدک ؟
هر کسک ییقیدینی اوهامی حقیقت یاپدک ،
طاپیورسک ؟

او معند ، متغافل ، باقیور ،

صانکه بر هیکل . .

- اوت ، سن دلیسک ، هم مغرور

و مضر بردایسک : حدیکی آشدک ، آرتق

سنی اغماض ایده مز ، هضم ایده مز انسانلق . . .

و بوتون قافله طاشلاره مجهر ، محوم ،

ایتدیلر « حق ! » دییه رک حقه هجوم .

اوکا هر ضربه شفاء هر آجی سوز بر مژده :

طاشلر ایندکجه صیزان قانلر اوقدسی یوزده

بر کوچوک نقطه بیراقشدی . . . باقوب ظالملر

طوغری ظن ایتدیلر آلنده بیاض بر اختر !

توفیق فکرت

خاوقک دفترنده زیرینه خط اعتنا چکد بکمز متفرق سطرلر
شونلردر :

قارشیمده نه بر دبدبه کورمک . نه ده کلکون

بر خنده پر غمزه اقبال .

ای حرص ذلیل ، آل ، بوتون آمال ،

امال زر ، آمال مزهر سنک اولسون . .

انسان ملک اولسه یدی ، جهان جنت اولوردی .

اوغلم ، اونی کوکلکجه یاشات . . . ئوله فقط سن .

بر اوق کیی آتشی نظرلره مسلح

قارشدرله مهلرینه جلب دقت ایدرم» یونلار بتون بتون
بتون باشقه باشقه شیلردر .

« تربیه education بالذات و بنفسه ملی اولمائی اقتضایدر .
تعلیم Instruction ایسه جهانی [قوسموپولید] وهر
نوع اولایلیر . تربیه طوغروومی اولدقده تعلیمک نوعدن
توحش ایدیلر . انسال آتیه نیک تربیه سی یولنده اولسونده
نه اوکره نیلیرسه اوکره نیلسین اهمیت قورقوسی اولر ؛ لکن
تربیه یولنده اولر ایسه ؛ تربیه بوزوق و پریشان اولورسه
تعلیمده افواجق برانحراف ، افواجق فضله برشی حیات
ملیه یی زهرار اخلاق و تربیه یی وخیم تذبذباته کرفتار ایدر .
فقط تربیه ملیه نهدن عبارتدر ؟

شوسؤاله جواب ویرمک ایچون اول به اول ملیتک
نهدن عبارت اولدیغی آکلایهلم ؛ ملیت شونلاردن عبارتدر :
(دیندن) (لساندن) (تاریخدن) (ادبیات قومیه دن) (عنعنات)
قومیه دن) اولوق اوزره بشدر .

دینی ؛ لسان ادیبی ، تاریخی ، ادبیاتی ؛ و عنعناتی اولمایان
یر قوم ملیت تشکیل ایدمه ؛ اولسه اولسه قبائل و عشائر
صورتنده بر مدت یاشار و صکره ملیتلی شکل ایتیش اولان
اقوام مدنیله قارش قارشیه کلدکده یاباکیلیه محو اولوب
کیدر و یا خود اقوام مذکوره ایچنده اریوب غائب اولور .
دیمک که تربیه ملیه نیکده اساسی یوقاریده تعداد ایتدیگمز
ارکان خمسّه ملیت دن عبارتدر . (دین ، لسان ، تاریخ ، ادبیات
و عنعنات قومیه تربیه ملیه نیک روحی ایشته بونلردر .

شمعی کلمه عثمانیلره : عجیبا عثمانی لر آردسند تربیه
ملیه موجود می در ؟ شوسؤاله مع التأسف نفی یر شکله
جواب ویرمک مجبوریتندیم . زیرا تربیه ملیه نیک حقیقی
ملجاً و ماوایی مکاتب ابتدائیه در : مکاتب تالیه و عالیه
ایسه و بالطبع دارالتربیه اولماقدن زیاده دارالتعلیم درلر ؛ ذاتاً
بوکی مکتبلرده او قویوب کلکده اولان شبان عقلاً ، ذهناً ،
دماغاً یر درجه به قادر اخلاقاً شکل ایتیش لردر !

کلمه مکاتب تالیه و عالییه بونلرده شاگردانه فضله معلومات
ویریلدور و آنلرک اطلاعاتی توسیع ایدیلدور ؛ فضلیت
و اخلاقجه ایسه مکاتب تالیه نیک و باخصوص مکاتب عالییه نیک
بیوک تأثیری اولمور ؛ شاگردلرک قسم اعظمی مکاتب
ابتدائیه دن ناصل کلشیر ایسه اوله جه قالیورلر حتی یر
چوغی همان بتون حیاتلری اوصورتده یکیریورلر . شو
حقیقی مکاتب ابتدائیه و عالییه کورمش هر ذات کنندی
شخصلری اوزدرنده بیله تجربه ایتشیر !

حالبوکه مکاتب ابتدائیه عثمانیه در تربیه ملیه شرائطنه
اصلاً رعایت ایدیلور .

بزمکاتب ابتدائیه دیدیکمزده رشدییه دن ده نظره آلیورز .
زیرا مکاتب رشدییه دوام ایدن چوجقلرک سنلری و مکاتب
مذکورده تعقیب ایدیلان درس پروغراملری همان مکاتب
ابتدائیه تالیه درجه سنده در .

ایشته کرک مکاتب رشدییه در کرک صرف مکاتب ابتدائیه در
ویریلن تربیه یوقاریده کر ایتدکمز ارکان خمسّه ملیتدن مجرددر .
شو حقیقی ده آچیق بر صورتده ایضاح ایتک ایچون ارکان
مذکورده یر برر تر تدقیق ایدلم

(۱) دین هر کس اعتراف ایدر که دین تربیه سی یالکمز
قواعد اصول تربیه یی چوجنک عقل و روحنه نفوذ ایدمه
جک یر طاقم کلمات ثقیله و جفل مظننه اوکرتمکله حصوله
کلز مثلاً الیکز الکزه کچن بلا انتخاب بر علم حال کتابی
بوراده ایلک صحیفه ده اه تعالی حضرتلرینک صفات ذاتیه
و شوبتیه لری تعداد ایدیکمز . وجود ، و قدم ، بقا و حدانیت
مخالفت لاحوادث ، قیام بنفسه ، حیوة علم ، سمع ، بصر ،
ارادت ، قدرت ، کلام ، تکوین دییه یر چوق کلمات
قوللانیلور . یدی سکز و یا خود اون درت یاشنده یر چوجق
بونلردن نه اکلار ؟ خواهجه سی بیله بونلری کوجکلیکه
اکلا دیغی حالده چوجقلره ناصل اکلاته بیلور .

صکره افعال مکلفین تعداد ایدیه جک (فرض) واجب سنت ، مستحب ، مباح حرام ، مکروه ، مفسد کله لری ، ذبلده کی صورتده بیان ایدیلور : فرض ، دلیل قطعی ایله یعنی شبهه سز دلیل ایله ثابت اولان شیدر ، واجب ، دلیل ظنی ایله یعنی شبهه لی دلیل ایله ثابت اولان و الی آخر ... رجایده رم سویلیک زبونی و بو کی تدریساتی مکاتب ابتدائیه دوام ایدن هانکی چوجوق آکلار . مکتب ابتدائیه ده تعلیم و تربیه ایدیلن اولادی اولانلریایر و اعتراف ایدرلر که چوجقلری بو کی شیلردن اصلا مستفید اولما مشلر در . ذاتاً مکاتب ابتدائیه ده فکرأ و عقلاً اکلا شلمه سی کوچ اولان شیلرک تدریسی جائز دکلدر . مکاتب ابتدائیه ده اک زیاده واک اول حسیاتک ، تمایلیک تربیه سنه دقت ایتمک ایجاب ایدر . چوججک قلبی نور ایمان ایله بالفعل تنویر ایتمک ، حسیاتی اخلاق و شمائل دینیه ایله املا ایتمک ایشته تربیه و تدریس ابتدائینک تعقیب ایده جکی مسلیک ؛ بونک ایچون ، فخر کائنات افدمزک ، خلفای راشدین حضرات کرامک ، اصحاب کرامک تراجم احوال لردن اوفاجق قصه لر ، روایتلر آلوب چوجقلرک فکری نی یورمیه جق بر صورتده قرائت و مکمله ایتمک لازمدر . طبیعی بو حکایه لرده افعال مکلفینه عائد فعللرده کیره جکلدر . ایشته اوزمان معلم ، شو افعالک نهدن عبارت اولدیغنی بالفعل کوستیرر . بونکله برابر چوجقلره اوفاجق ، کوزل ، قلبی وحسی تنزیه ایدن مناجاتلر ، دعا لر از برلتمک و بو مناجاتی ، دعا لری بتون چوجقلره برلکده اوقوتماق سا - به سنده یالکز چوجقلرک و قلب حسیاتی تنویر ایدیلکله قالماز . معلومات دینیه و معارف اسلامیه لری ده توسیع ایدیلور . حالبوکه بوگون مکاتب ابتدائیه ده ثقیل و اکلا شلماز جمله لر ایله فکر و عقلاری یورولان چوجقلر بر از صوکره جل مذکوره نی اونوتدقن باشقه اک ایتدئی معلومات اسلامیه دن بیه محروم قالیورلر . مکاتبی طولاشدیغ ، تفتیش ایتدیکم زمانلرده اولیه حاللره تصادف ایتدم که اینانلر ؛ مثلاً

مکاتب رشديه نك بریسنده ایکنجی صنف شاگردانندن حاتم مرسل حضرت تلیرنک نام و کنیه مبارک لری و خلفای راشدین حضرت انک اسم مبارک لری صورتده کیسه بیه ده دی ! خواجه جناب لری ده عاجز « بو کی معلومات تاریخ عمومی درس لرنده ویریلور . » دیه کرامتده بولندیلر ! ! طبیعی بوکا پک کوچ اینانیلور . لاکن بو بویه در . حتی دور سابقده خلفای راشدیندن پکده بحث ایدیلمه مه سی مکاتب اداره لرینه بالخاصه تبایغ ایدلمشدی ! ایشته بویه تربیه دینیه نتیجه سی درکه بعضلر مز بوسه بتون حسیات و تمایلات . ملیه دن محروم بولونیور و یا خود خرافات و تعصبات جاهلانیه ی دین تلقی ایدیلور . لاکر حقیقه آنسال آیه ی حسیات و افکار اسلامیه ایله مشحون ایتمک ایستیور سه ق بو درده بیر چاره عاجل آرامالی ز .

[۲] لسان ، مکاتب ابتدائیه ده لسان تدریساتی ده ا بر باد بر حالده در . قوائد و اصولدن برشی از برلنمه یور ؛ طلبه لسان تعلیمی ایچون انتخاب ایدلمش اولان کتابلری بیه قطعاً اکلا یه میورلر ؛ مکاتبی کزدیکم انشاده بوکا دأر غریب و عجیب احوال کوردیم ؛ چوجوق قوه حافظه سنه جبر و زور و یرمک تام ایکی صحیفه یی از برله مش ، پاپاغان کی تکرار ایدیلور ؛ فقط سویلدیکنی قطعاً اکلامه مش زیر همان شو خیر خیر تکرار ایتدیکی جمله لری کندی کله و سوزلری ایله نقل ایده مز . لاکر اثنای جوابده بو چوجو غک سلسله تقریری کی کسوبده صوکره دوام ایت دیرسه کز دوام ایده مز ! !

لسانک بو صورتده تدریس بتون باشقه علومکده تعلیم و تدریسنه اولدقجه فنا بر تأثیر ایدیلور ، چوجو قلا اوقودقلرینی اکلامدقلرندن تحمل ایتدکلری زحمتدن

قاجدر؟ ايشته آلك ايچوندر كه حس مليت ده بزده باشقه لر
درجه سنده تنمو ايمه مشدر !!

[۴] ادبيات مليه ، ادبيات ديدكده اصطلاحات
وياخود قوائد ادبيه اكلا شلماس-ون، مكاتب ابتدائيه ده ادبيات
همان شوملك شمدى يه قدر يتشدير مش اولدينى الك بيوك
ادبانك قلوب اطفالده جلوه كر اولمه سى در: فرانسه ده بو
كون مكاتب ابتدائيه ده برچو جوق بولمز سكزكه (لافونتن)
(راسين) دن (مولير) دن وياخود باشقه لر ندن برر قطعه بلله
مسين كذا آلمان ياده ده (شيللر) (كه ته) يي بيلمه ين چو جوق
بولونماز! بونلر اطفال ملته بيلديرن طانيتديرن وشو
صورتله وحدت مليه منشأ وتملرني تا ايام صباوتده وضع
ايدن آنجاق او اوافاجق قرائت مجموعله ليدر كه شعر او ادبى
مليه دن برر قطعه يي محتويدر! فقط بزده بوكون ادبيات
مليه بوتون بوتون وگله نك تام معناسى ايله مكاتب ابتدائيه دن
مطروددر: فقط دوشونه لم: نامق كال لرك «كيت وطن كه به ده
سياهه بورون» وياخود محمد امين بكرك «بن برتر كم دينم
جنسيم اولودر» كى اشعار وطن پرورانه لرى يا ورولر مزك
قلبلرنده نه كى حسيات وطنيه ومليه نك نشو ونما
بولماسنه سبب اولاييلر! كذا ديكر شعرا وادبامزك آناتولى
وياخود روم ايلي طاغلرني، اووالرني، رنجبر قرداشلر يمزك
مرد حياتي صافانه چاليشقان قلرني تصويرايتدكلى لوحه لر
قلوب اطفالده بتون ملته عائد نه كى علاقه و مربوطيت
حصوله كتوره بيلير!! ايشته وحدت مليه ، حسيات وطنيه
بو كى شيلر ايله وجود پذير اولور! ادبياتى بيلميان بر ملت ده
مليت اولاماز!

(۵) عننه مليه همان روم ايلي ، آناتولى اووالرنده
دوران ايتكده اولان و اباء اجداد مزدن ميراث اولاراق
اوته دنبري كل كده اولان- مصالردن حكايله لر دن، روايتلردن
شرقي لردن تركي لردن، و ضروب امثال دن عبارت در! بونلر

استفاده ايده ميورلر؛ جغرافيا درسنده چو جوق منطقه
شمالى منطقه غربى ديه جواب ويرديكى ائنده بن منطقه
نه اولدينى صوردم وتام صنف بيلمه دى حالبوكه بتون
اوكونلر درسك روحنى شوكله تشكيل ايدبوردي. بونك
ايچوندر كه بتون درسلرده از برلنمه اصولى دهشتلى بر
صورته حكمر مادر! لاكن شواصول دماغ اطفالمزي
بورمه دن باشقه برنمره ويرميور .

[۳] مكاتب رشديه نك صوك صنفلى مستثنا اولدينى
حالده مكاتب ابتدائيه ده تاريخ و جغرافياى عثمانى بالكله
مطروددر! حالبوكه كنديني بيل كندى شوق وغيرت
مليه سى ايله متفخر اولان بر ملت اول با اول اولادينك
افكار وحسياتى مفاخر مليه سى ايله املا ايتديرر! لاكن
بونلرده دوشونلمه مش! وحى مكاتب رشديه نك صوك
صنفلرنده تدريس ايديلن دروس تاريخيه ده ايله بر صورتده
اجرا ايديلر كه حس شرف وغيرتك تنونه ميدان بيله
بر اقلعيور! هپ پادشاهلر ك تراجم احوالردن قتل وفنا
لقدن، فتوحاتندن عبارت حكايله لر! كويا، ملت كنديسى
اصلا برشى يامه مش! كويا ملت پادشاهلر ايله برابر ديكر
قهرمانلر يتشدر مامش! كويا ملتك نه معارفى نه صنايعى، نه
رجال بر كزیده سى وارايمش!! كيدكز فرانسه يه، آلمان يه
انكلتره يه، ايتاليا يه طقوز اون ياشنده چو جوقلر سزه
منسوب اولدينى قومك بوتون قهرمانلرينك، بتون نامدا-
راننك اسملرني، تراجم احوالى سويلرلر! انلر ايله فخر
ايدرلر و كنديلرينك آنلره منسوب و مربوط اولدقلى
سزه اكلاتيرلر! فقط بزده معارف مليه مزى بيلن طقوز
اون ياشنده چو جوقلر دكل اوتوز قرق ياشنده بيلنلر

مظلوم اولماق ظالم اولماق ديمكدر .

«قاسيوس : ئى ، اوخالده ، (سەزار) ، نيجين بير مستبد اولون ! زواللى آدم ! بن پاك اعلا بيليورم ، كه اولنك بير نيجي بير قوردا اولماسى ، رومالىرك قورقاق بير سورويه تحول ايتديكى كوردىكندن در . اگر (روما) ده بونجه قورقاق كييك ياورورلى اولماسه يدى ، او ، ارسلان اولمازدى ...»

شكسپير — ژولسەزار ، ص ۱۴ : ترجمه . ع . ج
صحراى كيرده ، صوك يكرمى اوتوزسنه ظرفنده بير حكومت اسلاميه انكشافه باشلامشدى . فقط بوانكشاف اويله بير انتظام و فطانتله حصوله كليوردى ؛ كه ارباب دقت بير مسلمان (ترانسوال) ك بشائر ظهورينى عاذتا سزيوردى . بو آفريقاي داخلى ايمپراطورلارنك باشنده بولونان ذات كنديسيله كوروشه بيلان بعض سيا حيني ، فطانتله ، ديپلوماتلغه ، اوروپا مائثر مدنيتى احاطه و تقديرده كى قدرته حيران و تحسين (خوان ايدىوردى . سنوسى لر كشيورنى و) سلطان سنوسى يى مراد ايدىيورم . بير قاچ هفته اول ، بير فرانسز مفرزة عسكريه سيله سنوسى لر آردسندە مهم بير مصادمه واقع اولديغى اوروپا غزتهلرى با خصوص دوستمز فرانسه حكومتك نيم رسمى [بوراده نيم رسمى ؛ رسمى ديمكدر] غزتهمى اولان (تان) مختصراً يازمىشدى ؛ ۷مارت ۱۱۹۱ تاريخلى نسخه سنده دخى ؛ خبر مخصوصندن وقعه يه دائر آلدني مفصل بير مکتوب مندرج در .

يوز باشى (مودا) نك تحت قومانداسنده بولونان بير فرانسز مفرزة عسكريه سى سنويسى لر ك حدودنى تجاوز و مملكتلرني اسنلا ايتش وهان جمله سى سريع آتشلى تفنگلاره

روح و قلب انسانه بخش ايتدكلى تأثيرى هر كس كندى تجربه سى ايله تقدير ايدر . بويوك انهنسندن ايام طفوليتده ايشتمش اولدني بر مصالى كيمسه تا اولنجه يه قدر اونو تماظرظن ايدىيورم . و دائمشو مصال خاطرينه كلكده كنديسنه بر علامت رقت بويوك آنهنسنة قارشى بر حسن منتداری كورر : زيرا شو شرقى لرك ، تركى لرك ، حكايله لرك ، صانع حقيقسى بتون بر ملت در ! بتون بر ملت دوشونجه لرى ، افكارى ، حسيانى ؛ آمالى قابى و روحى شونلرده مند مجددر . بونله رك واسطه سى ايله دركه انسال آتیه انسال ماضى يه ؛ حال استقباله قاريشليور يرله شيور . بونلردكه قلوب اطفالده ايلك الواح مليه ترسيم ايتديروب ابدى بر صورتده انلرى ملت يتشدير ييور ! اوروپا لير چوقدن برى انلرك قوه تربيه سنى تقدير ايتشلردر و ايتدكلى ايجوندركه چوجقارينك اللرينه ايلك ككتاب اولاراق انجيل و تورات ايله برابر بوكى مى مصاللىرى روايتلرى شرقى لرى حاوى تأليفاتى ويريورلر . بزده بوكى شيلردن استفاده ايدلم بزده عنعنات مليه مز اراسنده بر كزیده لرني انتخاب ايدرك اولادمزك مى بر تمل اوزره تربيه لرينه چاليشلم

حسن نيت فعاليتي ايله بر چوق اميدلره ميدان ويرمكده اولان محترم معارف ناظر جديدينك دقت عاليلرني يوقارنده بيان ايتدكمز مواد غائبه جلب ايدىيورز ! بز زمانى اشتغالات قرطاسيه ايله كچيردكه زمان بزى ازبور ، بر دقيقه بيله فوت ايمه رك ايشه باشلايه لم ؛ ايشده لك باشليجه تملى مكاتب ابتداءيه در ! امين اولملى يزكه بزده ابي ، ديتن و معقول اساسلر اوزره ترتيب ايدلمش مكاتب ابتداءيه بولنجه يه قدر نه مكاتب اعداديه و نه ده عاليه حقيقه مز اولاجقدر ! يعنى معارف عموميه مز دائما شيمديكى حال اسف اشتمالنده قالا جقدر .

آحمد اغايف